

Problemy zarządzania współczesną uczelnią - ujęcie wieloaspektowe

Monografia

**Redakcja naukowa
Joanna Gajda
Seweryn Cichoń**

Częstochowa 2015

POLITECHNIKA CZĘSTOCHOWSKA
WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA

Problemy zarządzania współczesną uczelnią - ujęcie wieloaspektowe

Monografia

Redakcja naukowa
Joanna Gajda
Seweryn Cichoń

Częstochowa 2015

Recenzenci:

Dr hab. Joanna Nowakowska-Grunt, prof. PCz.

Dr hab. inż. Izabela Krawczyk-Sokołowska, prof. PCz

Dr hab. Jarosław Kaczmarek, prof. UEK

Redakcja naukowa:

Dr Joanna Gajda

Dr inż. Seweryn Cichoń

Korekta językowa

Joanna Jasińska

Redakcja techniczna

Agnieszka Szewczyk

Projekt okładki

Agnieszka Szewczyk

ISBN 978-83-65179-37-1

© Copyright by Wydawnictwo Wydziału Zarządzania
Politechniki Częstochowskiej
Częstochowa 2015

Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej
42-200 Częstochowa, al. Armii Krajowej 36 B
tel. 34 325 04 80, dystrybucja 34 325 08 67
e-mail: wyd.wz@zim.pcz.pl.
Wydanie B5. Nakład 100 egz.

Wstęp

Zarządzanie uczelnią wyższą w obecnych czasach nabiera nowego wymiaru. Od uniwersytetu wymaga się już nie tylko pełnego zaangażowania w to, co dzieje się wewnątrz organizacji, ale również żywych relacji z otoczeniem. Zatem szkoła wyższa powinna być innowacyjna, podążać za trendami, podejmować działania przedsiębiorcze, marketingowe, być zorientowana na wiedzę, kapitał ludzki, jakość, społeczną odpowiedzialność, rozwój lokalny, regionalny, rynek pracy, potrzeby studentów, firm i instytucji.

Uczelnia wyższa jako organizacja działa w oparciu o szereg specyficznych zasobów przy uwzględnieniu prowadzenia działalności dydaktycznej i badawczej. Do zasobów uczelni można zaliczyć m.in.: kadre, z podziałem na naukowców i pracowników administracyjnych, aparaturę naukowo-badawczą, zasoby biblioteczne, archiwa, budynki i budowle. Kompleksowe wykorzystywanie zasobów umożliwi uczelni efektywne funkcjonowanie. Zwraca się uwagę na to, że skuteczne zarządzanie szkołą wyższą wymaga dużego wysiłku i zaangażowania kadry kierowniczej – władz uczelni. Istnieje wiele przyczyn wdrażania zmian w organizacji. Kadra zarządzająca odgrywa istotną rolę w procesie wprowadzania zmian w organizacji świadczącej usługi edukacyjne, którą jest uczelnia wyższa.

Współczesna uczelnia funkcjonuje w warunkach ostrej konkurencji rynkowej. Zatem kwestia profesjonalnego zarządzania szkołą wyższą zyskuje na znaczeniu. Istnieje konieczność wprowadzania zmian do procesów zarządzania tą instytucją. Uczelnie zaczynają stosować narzędzia i metody zarządzania zaczerpnięte ze sfery biznesu. Nowe rozwiązania w doskonaleniu funkcjonowania uczelnią wydają się być bardzo istotne.

Celem publikacji jest zainicjowanie szeroko rozumianej dyskusji, umożliwiającej wymianę poglądów w zakresie wieloaspektowości zarządzania uczelnią wyższą. Różne działania podejmowane przez uczelnię wyższą na rzecz jej stabilnego funkcjonowania wydają się być zasadne, szczególnie teraz, w tak niepewnych czasach.

Monografia składa się z czterech jednorodnych problemowo rozdziałów, w których autorzy przedstawiają problemy z zakresu zarządzania uczelnią wyższą w wielu kontekstach.

Rozdział pierwszy – *Uwarunkowania i czynniki zmian w zarządzaniu uczelnią* – dotyczy oceny zmian, które nastąpiły w zarządzaniu szkołami wyższymi po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Autorzy dokonują szczegółowego opisu istotnych wydarzeń mających związek z przemianami na uczelniach. Ponadto opisują zmiany, które czekają uniwersytety w najbliższych latach. Dokonano również oceny wpływu uwarunkowań demograficznych w Polsce i województwie śląskim na działalność i zarządzanie uczelniami wyższymi w latach 2009-2013. Autorzy przedstawiają zmiany demograficzne, które zachodzą obecnie w Polsce i ich wpływ na stan liczby studentów w uczelniach wyższych. Autorzy pokusili się o ocenę wpływu funduszy strukturalnych na wizerunek uczelni. Na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych autorzy analizują opinie studentów w zakresie postrzegania

wykorzystania środków unijnych dla rozwoju uczelni wyższych. W opracowaniu skupiają swoją uwagę na rozwoju Politechniki Częstochowskiej, zakresie pozyskania i wykorzystania przez nią środków europejskich w latach 2007-2013. Autorzy dokonują też charakterystyki funkcjonowania uczelni publicznych i niepublicznych w Polsce, analizując oraz oceniając przychody szkolnictwa wyższego.

Zarządzanie kapitałem intelektualnym w uczelni wyższej jest treścią rozdziału drugiego – *Zarządzanie uczelnią opartą na wiedzy*. Zauważa się, że wartość wiedzy i jej rola w prowadzeniu działalności gospodarczej dostrzegana jest w koncepcji kapitału intelektualnego, dlatego dokonano omówienia jego istoty i możliwości właściwego wykorzystania w zarządzaniu uniwersytetem. Podjęto próbę refleksji nad wyzwaniem związanym z zarządzaniem kapitałem intelektualnym w szkole wyższej. Ponadto w rozdziale omawia się zarządzanie oparte na wiedzy w bibliotekach akademickich. Dostrzega się konieczność ciągłego tworzenia wiedzy poprzez jej pozyskiwanie ze źródeł z biblioteki i jej otoczenia. Skuteczne wykorzystanie wiedzy i kapitału ludzkiego prowadzi do trwałej przewagi konkurencyjnej na rynku.

W rozdziale trzecim – *Zarządzanie zasobami ludzkimi uczelni wyższej* – opisano zależności zachodzące między studentami a kadrą akademicką, a także przemiany w uniwersytetach, które mają wpływ na te relacje. Autorzy dostrzegają istotność motywowania pracowników i studentów uniwersytetów. Stwierdza się, że kadra naukowo-dydaktyczna jest wyznacznikiem w kształtowaniu wielu umiejętności i generowaniu wiedzy studentów uniwersytetu, dlatego tak istotne jest, by była ona jak najlepsza. Nowocześnie zarządzany uniwersytet na bieżąco, w sposób systematyczny, weryfikuje postępy w pracy zawodowej swoich pracowników – również nauczycieli akademickich – poprzez spójny system oceniania.

Zarządzanie pracą własną nauczyciela akademickiego uczelni wyższej jest niezwykle ważnym elementem w procesie jego rozwoju, ale przede wszystkim relacji z otoczeniem, które on sam kształtuje. Skuteczne zarządzanie relacjami między wykładowcą a studentami jest jednym z czynników wpływających na efektywność edukacji wyższej.

W rozdziale podejmuje się również problematykę dotyczącą zarządzania kadrami w szkolnictwie wyższym. Na tle rozważań teoretycznych dokonano analizy struktury zatrudnienia w uniwersytetach w latach 2010-2013, wskazując przy tym na istotne zmiany w liczbie zatrudnionych pracowników na uczelniach wyższych.

Ponadto określono wpływ motywacji na zarządzanie uczelnią wyższą, scharakteryzowano sposoby motywowania pracowników uniwersytetu.

W rozdziale czwartym – *Nowe rozwiązania i narzędzia w doskonaleniu funkcjonowania uczelni* – omówiono uniwersytety trzeciego wieku jako czynnik kształtujący satysfakcję z życia seniorów. Na podstawie badań empirycznych autorzy dokonują próby oceny zależności między poziomem zadowolenia z życia seniorów a uczestnictwem w zajęciach UTW. Dokonano również charakterystyki e-learningu jako innowacyjnej formy nauczania w szkolnictwie wyższym. Przedstawiono wyniki badań tej innowacyjnej formy nauczania w ocenie studentów uczelni.

Monografia *Problemy zarządzania współczesną uczelnią – ujęcie wieloaspektowe* skierowana jest do studentów uczelni wyższych publicznych i niepublicznych, kadry zarządzającej szkołami wyższymi, teoretyków i praktyków zarządzania oraz kadry zarządzającej przedsiębiorstwami. Zauważa się, że wielowymiarowość zarządzania uczelniami wyższymi jest na tyle obszerna, że nie pozwala na wyczerpanie poruszanej problematyki w publikacji.

Mamy nadzieję, że niniejsza monografia spotka się z życzliwym przyjęciem przez Czytelników i stanie się inspiracją do prowadzenia własnych badań i rozważań naukowych.

**Joanna Gajda
Seweryn Cichoń**

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
--------------------	---

Rozdział I

Uwarunkowania i czynniki zmian w zarządzaniu uczelnią

Paulina Kukulska, Magdalena Urbańczyk

Nowe warunki funkcjonowania oraz kształt uczelni wyższych – zmiany po wejściu Polski do Unii Europejskiej	11
--	----

Adam Brzeszczak, Martyna Musiał, Justyna Łukomska-Szarek

Analiza liczby studentów na uczelniach wyższych w Polsce w latach 2009-2013 w perspektywie konkurencyjności uczelni	22
--	----

Kamila Francik, Mateusz Charciarek

Zakres i kierunki wykorzystania funduszy strukturalnych przez Politechnikę Częstochowską	34
---	----

Adam Brzeszczak, Justyna Imiołczyk, Justyna Łukomska-Szarek

Zarządzanie finansami uczelni wyższych – analiza struktury przychodów z działalności dydaktycznej	47
--	----

Rozdział II

Zarządzanie uczelnią opartą na wiedzy

Marta Krzemińska

Uczelnia wyższa jako organizacja zorientowana na wiedzę i kapitał ludzki	61
---	----

Urszula Knop

Zarządzanie oparte na wiedzy w bibliotekach akademickich – wybrane aspekty	71
---	----

Joanna Gajda

Zarządzanie kapitałem intelektualnym w uczelni wyższej	83
---	----

Rozdział III

Zarządzanie zasobami ludzkimi uczelni wyższej

Aneta Buchenfeld, Paulina Motowidło

Problemy kształcenia studentów jako przyszłych kadr w ujęciu misji uczelni	97
---	----

<i>Seweryn Cichoń</i> Zarządzanie pracą własną nauczyciela akademickiego uczelni wyższej	107
<i>Justyna Imiolczyk, Maciej Sepczuk, Justyna Łukomska-Szarek</i> Zarządzanie kadrami w szkolnictwie wyższym – analiza struktury zatrudnienia nauczycieli akademickich w latach 2010-2013	115
<i>Sylwia Król, Marcin Król</i> Rola motywacji w aktywizacji kadr pracowniczych	125
<i>Seweryn Cichoń</i> Cele zarządzania uczelnią a ocena kadry naukowo-dydaktycznej	132

Rozdział IV

Nowe rozwiązania i narzędzia w doskonaleniu funkcjonowania uczelni

<i>Patryk Kęsik, Mateusz Szczówka</i> Uniwersytety trzeciego wieku jako czynnik kształtujący satysfakcję z życia seniorów	143
<i>Sylwia Król</i> E-learning – nowoczesna forma nauczania. Wyniki badań ankietowych	152